

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی ، گروه مردم شناسی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: مردم شناسی

عنوان :

تحلیل مردم شناختی ، تحول فرهنگ ورزش سنتی کشتی با چوخه

در شهرستان شیروان (خراسان شمالی)

استاد راهنما

آقای دکتر محمد حسین فرجاد

استاد مشاور

آقای دکتر اصغر عسگری خانقاه

پژوهشگر

مالک طاهرپور

بهار ۱۳۹۱

تقدیم

تقدیم به : روح بلند پدر و مادر عزیزم که درست زیستن

را به من آموختند.

تقدیم به : همسر و فرزندان مهربانم که در طول تحصیل

من را یاری نمودند.

من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق

موفقیت و بالندگی آینده سازان سرزمین ایران همواره مرهون تلاش خستگی ناپذیر مخلصانی بوده است که آنچه را پروردگار در روح بلندشان به ودیعه نهاده با دست های گشاده برطبق اخلاص گذاشته و به دیگران عرضه نموده اند .

برخود واجب می دانم از فرهیختگان علم و دانش که از آغاز تحصیل تا کنون از محضر علم و فضلشان کسب فیض نموده ام ، بویژه اساتید فرزانه و گرانقدر ، آقایان دکتر محمد حسین فرجاد(استاد راهنما) ، دکتر اصغر عسگری خانقاه (استاد مشاور) ، که در این پژوهش از وسعت نظر و راهنمایی های ارزشمندشان بهره مند گردیدم ، صمیمانه ، تقدیر و تشکر نمایم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **مالک طاهرپور** دانش آموخت ه مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۶۳۹۰۸۰۰ در رشته مردم شناسی در تاریخ ۱۳۹۱/۰۳/۰۹ از پایان نامه خود تحت عنوان "تحلیل مردم شناختی، تحول فرهنگ ورزش سنتی کشتی با چوخه در شهرستان شیروان (خراسان شمالی)".

با کسب نمره هفده و درجه خیلی خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مجله و ...) استفاده نموده ام، مطابق رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: مالک طاهرپور

تاریخ و امضاء

باسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۱/۰۳/۰۹

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای مالک طاهرپور پایان نامه خود را دفاع نموده و با نمره ۱۷ بحروف هفده و با درجه خیلی خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

باسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکز

دانشگاه: روانشناسی و علوم اجتماعی

این چکیده، به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است.

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۵۱۰۹۰۱۰۰۸
موضوع پایان نامه: تحلیل مردم شناختی، تحول فرهنگ ورزش سنتی کشتی با چوخه در شهرستان شیروان (خراسان شمالی)		
نام و نام خانوادگی دانشجو: مالک طاهرپور	تاریخ شروع پایان نامه: ۹۰/۰۵/۰۱	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۱/۰۳/۰۹
شماره دانشجویی: ۸۹۰۶۶۳۹۰۸۰۰		
استاد/استادان راهنما: دکتر محمد حسین فرجاد		
استاد/استادان مشاور: دکتر اصغر عسگری خانقاه		
آدرس: تهران میدان امام حسین، خیابان شهرستانی، کوچه مصیبی، پلاک ۱۴ تلفن: ۳۳۷۹۰۹۹۵		
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجراء، و نتایج بدست آمده است).</p> <p>ورزش کشتی یکی از با سابقه ترین رشته های ورزشی است که از دوران باستان به اشکالی در نقاط مختلف جهان و ایران رواج داشته است، کشتی سنتی باچوخه یکی از انواع کشتی است که در شمال خراسان برگزار می شود نام پهلوان برای مردم بار فرهنگی داشت. و مورد احترام خاص و عام بود شجاعت، گذشت و جوانمردی به عنوان خصوصیات و برجسته همه کشتی گیران محسوب می شد و مردم هنگام سفر، خانه و مال خود را به او می سپردند و یا در هنگام حوادث و پیشامدهای سخت مثل نزاع قبیله ای و جنگ به او پناه می بردند.</p> <p>روش این تحقیق مردم شناختی به طریق ژرفا نگر، مشاهده مستقیم مشارکتی بوده. وهدف آن، معرفی و موقعیت کشتی با چوخه، و ریشه های فرهنگی و اجتماعی و اخلاقی آن و بررسی وضعیت کنونی این کشتی است. برگزاری مسابقات در گذشته در روزهای خاص برگزار می شد و پیچیدگی امروز را نداشت اکنون سالها از آن افتخارات، می گذرد و از پهلوانان نامی فقط خاطره شیرینشان باقی مانده است باید تاریخ را با دقت و تأمل ورق زد و زندگی آنان و به خصوص چوخه کاران خطه پرافتخار خراسان بزرگ را به تصویر کشید تا هم ادای دین کرده باشیم و هم مهم ترین خصوصیات مشترک آنان را که شجاعت، جوانمردی، گذشت بود و تا حدودی با تغییرات کشتی و کشتی گرفتن و قضاوت ها و قوانین و دادن جوایز و هدایا کم رنگ شده است به نسل امروز منتقل کنیم.</p> <p>کشتی با چوخه ماندگار است و این ماندگاری باعث شد در ۳۰ مهرماه سال ۱۳۹۰ به ورزش جهانی تبدیل شود و آرزوی دیرینه کشتی دوستان به ثمر بنشیند.</p> <p>کلید واژه های تحقیق: ورزش، کشتی، پهلوان، چوخه</p>		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است

مناسب نیست

تاریخ و امضا

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

کشتی با چوخه ورزش سنتی مردم خراسان شمالی است ، این کشتی نام خود را از تن پوشی بنام «چوخه» گرفته است و ریشه ای عمیق در زندگی ، خلق و خو و اعتقادات مذهبی و ملی مردم دارد. مردم این خطه هنوز دلسوزانه به گود و میدان های چوخه و قداست لباس در این ورزش ایمان داشته و برای بر پائی آن سخت در تکاپویند این پژوهش که به معرفی کشتی با چوخه در خراسان شمالی و روند فرهنگ آن از گذشته تا کنون صورت گرفته است به مسائلی در حوزه اجراء و چگونگی این ورزش کهن می پردازد واز دیر باز جاذبه و اهمیتی خاصی برای طرفداران این ورزش داشته و دارد که حفظ نام پهلوانان واسطوره های این ورزش جستجو کرد چرا که از اولین آموزه های این ورزش رسم جوانمردی و صداقت در عمل است.واژه پهلوان در خراسان نه به هر کشتی گیر و زورمندی اطلاق می شود ، بلکه به کسانی گفته می شود که ضمن پرورش جسم به پرورش روح نیز اهیت داده و به ارزش ها و سجایای اخلاقی والا دست یافته اند. در تهیه این رساله سعی برآن است تا با استفاده از متون و منابع تاریخی و علمی مستند شده است و کاوش های فراوانی در زمینه پیشینه تاریخی این ورزش صورت گرفته است که می توان گفت حد اقل یکی از آثار جامع در گام اول ، پیرامون کشتی با چوخه خراسان باشد هرچند علی رغم تلاش های فراوان اذعان دارد که خالی از اشکال نخواهد بود امید است در آتیه با دستیابی به منابع و ماخذ و تحقیقات بیشتر این نقیصه مرتفع گردد.

برای تهیه این پژوهش از منابعی بسیاری استفاده گردیده که در ذیل به بعضی از آنها اشاره شده.

۱- اولین پایان نامه مربوط به آقای محمد رضا فرج تبار است در سال ۱۳۸۹ با استاد راهنما دکتر

همایون سپهرو استاد مشاور دکتر عسگری نوری در دانشگاه آزاد اسلامی ، واحد تهران مرکز با

موضوع مطالعه مردم شناختی لوچو ، کشتی سنتی مازندران ، مورد مطالعه منطقه ییلاقی شیخ موسی انجام شده است.

۲-دومین پایان نامه توسط آقای محمد رضا صالحی در سال ۱۳۷۲ با استاد راهنما دکتر بیژن رحمانی و استاد مشاور دکتر اصغر عسگری خانقاه در دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز با موضوع نگرش مردم شناختی بر کشتی پهلوانی در ایران ، مطالعه موردی کشتی سنتی لوچو در مازندران می باشد .

۳-کشتی کردی با چوخه ، تالیف علی محمد جهانی (تهران: انتشارات به آفرین، ۱۳۷۷) .

۴- چوخه پوشان نامدار ، تالیف شادروز امانی (مشهد: انتشارات سخن گستر ، ۱۳۸۵) .

۵- تاریخ مختصر کشتی با چوخه ، تالیف عباسعلی هوشمند مقدم (قم: نشر سپاس ، ۱۳۸۶) .

"آداب و رسوم سنتی ایرانیان که از زمان های گذشته که از سوی اقوام گوناگون در این سرزمین به تدریج شکل گرفته و بخشی از فرهنگ کنونی ملت ایران را به وجود آورده است ، از شمار زیباترین رفتار های گروهی انسان ها در جهان است." (رضی هاشم ، ۱۳۸۲)

این مجموعه علمی مشتمل بر چهار فصل عمده می باشد.

فصل اول به کلیات تحقیق (بیان مسئله ، اهداف ، انگیزه ، سئوالات ، زمان و مکان ، مفاهیم ، روش ، مشکلات ، پیشینه تحقیق) می پردازد.

فصل دوم به ادبیات تحقیق (جامعه آماری ، اهمیت ورزش ، انواع کشتی ، معرفی کشتی با چوخه ، تشریح و تبیین کشتی سنتی با چوخه) می پردازد.

فصل سوم به مطالعات نظری (اهمیت ورزش ، انسان شناسی نمادین و تفسیری ، نظریه کارکردگرایی ، نظریه مبادله اجتماعی) می پردازد.

فصل چهارم به یافته های میدانی (گزارشی از مشاهدات ، مصاحبه ها ، تحلیل یافته های میدانی، نتیجه گیری می پردازد.

۱-۱- بیان مساله

انسانها همچنانکه اجتماعی زندگی می کنند عمدتاً ارائه کنش متقابل مستمر مجموعه ای از باورها، ارزش ها، هنجارها، سنن، آداب و رسوم را طی زمان در گروه اجتماعی خود شکل می دهند، یکی از دلایل شکل گیری فرهنگ به عبارتی آداب و رسوم و پدیده های اجتماعی و استمرار آنها کارکرد مثبتی است که در زندگی اجتماعی آن گروه بوجود می آید.

شرایط اقلیمی، تاریخی و سرگذشت جوامع و مسائل و مشکلاتی که جوامع و گروهها از آن عبور می کنند، نیز در بوجود آمدن فرهنگ و هنجارهای اجتماعی نقش عمده ای دارند.

کنش های ورزشی بخشی از کنش های اجتماعی اند که بصورت جمعی ساخته و پرداخته می شوند و معمولاً فراتر از حدی که بصورت مشهوداتی قابل درک است و مورد تایید و کارکرد دارند.

کنش های ورزشی در گروه های اجتماعی به صورت مختلف شکل گرفته اند، در جامعه ما نیز آداب و رسوم خاصی از گذشته دور پیرامون ورزش های هر منطقه (در هر گروه اجتماعی) متناسب با شرایط ویژه آن گروه پرداخته شده است.

ورزش کشتی سنتی با چوخه یکی از ورزش های سنتی اقلیم شمال خراسان است که تاثیرات اجتماعی و فرهنگی و حتی اقتصادی را در منطقه داشته است، اما چنانچه صاحب نظران حوزه فرهنگ معتقدند در طول تاریخ، تعاریف و نگرش ها همراه با تغییرات اجتماعی در مورد آداب و رسوم و سنن و شعائر تغییر می یابد و شکل تازه ای به خود می گیرد.

با تغییر نسلها و تغییر در تکنولوژی و گسترش شهرنشینی کارکرد پدیده های اجتماعی نیز تغییر می کنند، با چنین رویکردی در این پژوهش ما به بررسی ورزش کشتی سنتی باچوخه در شهرستان شیروان می پردازیم، که روند تغییرات این ورزش را از دیدگاه مردم شناسی در شهرستان شیروان مورد بررسی قرار می دهیم.

۱-۲- اهداف کلی تحقیق

- هدف کلی از این تحقیق تحلیل مردم شناختی ، تحول فرهنگ ورزش سنتی کشتی با چوخه در شهرستان شیروان (خراسان شمالی) است. اهداف اختصاصی این تحقیق عبارتند از:
- معرفی کشتی با چوخه خراسان شمالی بویژه شهر شیروان.
  - توصیف پیدایش و سیر تحول فرهنگ این ورزش سنتی می باشد .
  - توصیف ریشه های فرهنگی ، اجتماعی ، اخلاقی ، مذهبی کشتی با چوخه می باشد.
  - توصیف ویژگی های گروه تحت بررسی از نظر سن و وزن و ... می باشد
  - توصیف وضعیت کنونی کشتی با چوخه می باشد.
- "هدف علم مردم شناسی مشاهده وقایع جوامع و شناخت آن وقایع در جامعه مورد نظر است."
- (عسکری خانقاه ۱۳۷۳:۲۷).

۱-۳- اهمیت موضوع تحقیق

همان طوری که می دانیم ، کشتی پهلوانی در ایران و همچنین کشتی سنتی با چوخه در شمال خراسان بویژه در شهرستان شیروان قدمتی بس دیرینه دارد به همین سبب از بدو پیدایش آن تا به امروز تغییرات مهمی در آداب ، رسوم و پدیده های کشتی پهلوانی صورت گرفته است و حتی برخی از عناصر آن به کلی محو یا کمرنگ شده اند بطوری که نمود عینی ندارد .

بنابراین موضوع تحقیق پدیده ای است اجتماعی و فرهنگی که مطالعه مردم شناختی در آن انجام نگرفته یا اگر گرفته کم می باشد به همین اساس بر آن شدم تا با بررسی مردم شناسی این سنت دیرینه را بررسی و مطالعه کرده ، علل و چگونگی تغییرات آنرا تبیین نمایم

"آداب و رسوم هر ملتی گنجینه پر ارزشی است از فرهنگ و هنر و اخلاق مردم یک مرز و بوم که به مرور زمان شکل یافته و پس از گذر از فراز و فرودهای گذشته های دور ، امروز به دست آن قوم رسیده است . این گنجینه چنانچه به درستی از نسلی به نسل دیگر نرسد از بین خواهد رفت. یا این که در برابر هجوم فرهنگ های بیگانه ، دستخوش دگرگونی های جبران ناپذیر خواهد شد.

فرهنگ درخشان و پر آوازه ایران زمین نیز که تداوم فرهنگ پربار و دیرینه این سرزمین کهن سال است. گنجینه ای از هنر، آداب، رفتار، سنت ها و به طور کلی دانش و بینش نیاکان فرزانه ما است که از زمان های دور تاکنون به تدریج فراهم گشته است." (رضی، ۱۳۸۲: ۳۱)

۱-۴-سوالات تحقیق

در تحقیقات مردم شناسی برخلاف بررسی های جامعه شناسی که محقق از فرضیه هایی در زمینه اجرای تحقیق بهره می گیرد فرضیه نداریم ولی محقق مردم شناس دارای ذهن خالی از سوال و پیش فرض نخواهد بود.

بنابراین در تحلیل های مردم شناسی سوالاتی کلی مطرح می شود و با آن محقق به سراغ جامعه تحقیق خود رفته و با مطرح کردن آنها به زمینه های جدید راه می یابد سوالات تحقیق که به نوعی با اهداف جزئی تحقیق همخوانی دارد در این رساله به صورت زیر بیان شده است :

- ۱- کشتی با چوخه در میان مردم خراسان از چه قدمتی برخوردار است ؟
  - ۲- آیا کشتی با چوخه ورزش اصیل خراسان است ؟
  - ۳- آیا کشتی با چوخه نشانه هایی از اقوام کوچ نشین یا دامپرور است؟
  - ۴- آیا عناصر اعتقادی و باور های مذهبی را می توان در کشتی با چوخه یافت؟
  - ۵- آیا عناصر اسطوره ای یا حماسی را می توان در این ورزش مشاهده کرد؟
  - ۶- آیا تکنیک ها یا فنون این ورزش جنبه های نمادین یا سمبولیک دارند؟
  - ۷- جایگاه اخلاق و منش پهلوانی در میان عامه مردم خراسان کجاست ؟
  - ۸- آموخته های ورزشی کشتی با چوخه در میان اصحاب ورزشی این استان چگونه بوده است ؟
  - ۹- علت تغییر در نحوه اجرا، برد و باخت، داوری و اهداء جوایز در کشتی با چوخه چه بوده است؟
  - ۱۰- عواملی که باعث معرفی کشتی با چوخه در عرصه ملی و بین المللی شده است کدام است ؟
- "محقق مردم شناس باید نسبت به آنچه می خواهد بدانداگاهی داشته باشد تا در زمین تحقیق به آنچه نمی داند نایل شود." (عسگری خانقاه، ۱۳۷۳: ۱۵)

۱-۵- روش تحقیق

روشی که در این رساله مورد استفاده قرار گرفته به صورت ژرفانگر و مشاهده مستقیم مشارکتی انجام شده و به بررسی آداب و مراسم کشتی با چوخه در شهر شیروان پرداخته است. در این رساله پژوهشگر با استفاده از روش کتابخانه ای ابتدا مطالب و آگاهی های لازم را در مورد ورزش، ورزشهای سنتی، بومی، محلی و کشتی پهلوانی سپس کشتی با چوخه جمع آوری کرده است و سپس برای بررسی آداب و رسوم و مراسم های برگزاری کشتی با چوخه با استفاده از روش مشاهده مشارکتی و حضور محقق در میان جامعه ورزشی که خود یکی از آنها می باشد شرکت نموده و با عکسبرداری و فیلمبرداری و مصاحبه و گفت و گو با پاسخ گویان مطلع و آگاه که از رویدادها و حوادث قبل و حال مطلع بودند به پاسخ بسیاری از سوالات تحقیق خود نزدیک شدم. مردم شناسی باید شم شناخت واقعه های اجتماعی و روابط بین آنها و نیز اندازه ها و پیوند هایشان را داشته باشد. در علم مردم شناسی ادراک حسی وجود ندارد، زیرا مردم شناسی علم مشاهده و آمار است. در مردم شناسی پژوهشگر باید آنقدر آگاهی داشته باشد تا بتواند به شرح تمامی زندگی یک جامعه بپردازد.

"در علوم اجتماعی دو روش عمده وجود دارد: روش پنهانگر، روش ژرفا نگر، روش اول عبارتست از: مشاهده جوامع وسیع یا یک سلسله از اجتماعات و هدف آن بدست آوردن خصائص عمومی است. در صورتی که روش دوم برعکس جامعه خاصی را در نظر می گیرد که وسعت آن محدود است و آن را عمیقا و به تفصیل مورد مطالعه قرار می دهد."^۱

---

^۱ - عسکری خانقاه، اصغر، مردم شناسی روش، بینش، تجربه (تهران: نشر شب تاب ۱۳۷۳ ص ۱).

۱-۶- مفاهیم واژه های تحقیق

ورزش سنتی کشتی باچوخه دارای اصطلاحات و مفاهیم فراوانی است که هر کدام دارای معنی و مفهوم خاص هستند که در این قسمت به ایجاز فقط به تعدادی از آن بسنده می کنم.

۱-۶-۱- پهلوان

واژه "پهلوان" در فرهنگ های فارسی به معانی متعددی بیان شده است. در فرهنگ فارسی عمید پهلوان به معنی دلیر، دلاور، شجاع، و نیرومند آمده است، پهلوی واژه دیگری است که از پهلوان گرفته شده است و به معنی دلیری، دلاور و پهلوانی است. پهلوان منسوب به پهلوی «قوم پارت» که دلیر و نیرومند بودند معنی شده است. عنوان پهلوان در عالم زورخانه و ورزش باستانی بزرگترین مقام است پهلوان به کسی گفته می شود که تمام مراحل ورزش باستانی مثل: نوچگی^۱، و نوخاستگی^۲ را پشت سر گذاشته و در تمام رشته های ورزش باستانی ورزیده و در فنون کشتی به استادی رسیده، در کتاب برهان قاطع، پهلوان به معنی افراد نیرومند و توانا و دلاور آمده است: «پهلوان برون نهروان، مردم سخت و توانا و دلاور و قوی جثه و بزرگ و ضابط و درشت اندام و درشت گوی را گویند». این واژه در لغت نامه دهخدا نیز به معنی دلیر، دلاور، نیرومند و شجاع آمده است. (انصاف پور، ۱۳۵۳:۲۳۲).

۱- **Nowcheh**: به ورزشکارانی که در کشتی مهارت داشته و در آموختن فنون مختلف آن زیر دست، پهلوانی قابلیت میدان رفتن یافته و به شاگردی او

منسوب می شدند نوچه می گفتند.

۲- **nowkhasteh**: کسانی که در ورزش با شیرینکار یا کشتی گیری از همقدران و هم دوره های خود برتر شده و پیشی می گرفتند واز میان نوچه های

کاردیده و یشکسوتان سر بر داشته و در زورخانه ها صاحب احترام و میان مورد توجه واقع می شدند

۱-۶-۲- ورزش

امروزه ورزش فقط در انجام یک سلسله تمرین های جسمانی خلاصه نمی شود بلکه کارکردهای فراوان و همه جانبه دارد. اکنون ورزش بخشی از فرهنگ جوامع شده است ، چون بین فرهنگ و ورزش رابطه تنگاتنگی وجود دارد . ورزش نسل جوان را برای ورود به عرصه های مختلف اجتماع آماده می کند . در میدان های ورزشی است که روحیه مشارکت پذیری ، وحدت ، جمع گرایی ، تعامل، قانون مداری ، رقابت سالم توام با رفاقت ، تلاش برای پیروزی ، پذیرش شکست و تلاش برای جبران آن ، مسئولیت پذیری و... شکل می گیرد.

"ورزش یکی از نیازهای فردی و ضرورتی اجتماعی است که از طریق آن می توان قابلیت های جسمی، فکری ، روانی ، شخصیتی و اجتماعی را شکوفا ساخت و توسعه داد ، برای رسیدن به این مهم باید شیوه ای آسان و علمی که کوتاه مدت بتواند نتیجه مطلوبی بدهد. اگر ورزش را مجموعه ای از حرکات بدانیم که به شیوه فردی و گروهی و با داشتن قوانین و مقررات و بر اساس میل و رغبت و علاقمندی و به صورت منظم و مستمر انجام می گردد و اعتقاد داشته باشیم که زمینه های مختلف جسمی و روحی و روانی و فکری دارای اثرات مفیدی است و کمک به رشد بدن می کند و باعث تقویت عضلات و نیرومندی بدن می شود و در حفظ و سلامتی و تندرستی کلیه دستگاههای بدن نقش مهمی را ایفاء می کند و باعث نشاط و شادابی می گردد. بدون شک ورزش هایی که از چنین خاصیتی هایی برخوردار می باشند و این روحیه را می توانند در بین اقشار مختلف جامعه به وجود آورند ، ورزش های بومی ، محلی و سنتی هستند."^۱

---

^۱-حسن پور ، غلامحسین، ورزش های سنتی ، بومی و محلی (انتشارات بامداد کتاب ، ۱۳۸۷ص ۵).

۱-۶-۳- کشتی

از تاریخ ایران مشهود و آشکار است که کشتی از روزگاران بسیار دور در ایران رواج داشته و از ورزش های ملی محسوب می شده است.

مردم ایران به علت سوابق طولانی در این ورزش، صاحب اطلاعات وسیع و دقیقی هستند، کشتی و کشتی گیران را دوست می دارند و به سنتهای نیکوی پهلوانی حرمت فراوانی می گذارند.

"کوشتی یک قسم شال یا کمربندی بوده است که ایرانیان قبل از اسلام خاصه روحانیون آنها به کمر می بسته اند و همین است که در فرهنگها به زنار تعبیر شده است و این کمربند و نام آن بعد از اسلام نیز اهمیت خود را از دست نداده و هنوز بعد از قرنها روحانیون زردشتی در مراسم مذهبی شالی بنام کشتی بر کمر دارند و در مواقع معین به رسم احترام آن را گشوده و باز می بندند." (تبریزی، ص ۳۰۱)

"این شال یا کمر بند عبارت از ۷۲ رشته تابیده از پشم گوسفند است و آن ۷۲ رشته به ۶ دسته ۱۲ رشته ای منقسم و آن ۶ دسته به ۳ دسته ۲۴ رشته ای تقسیم و از آن سه دسته گفتار نیک، پندار نیک، کردار نیک را اراده می کنند."

کشتی را بصورت کستی هم بیان می کردند که نوعی شال یا کمربند بوده است و در هنگام کشتی گرفتن دو نفر کمربند یکدیگر را به قصد زور آزمایی و به زمین زدن یکدیگر گرفته و با هم به رقابت می پرداختند.^۱

"کشتی در فرهنگ فارسی عمید به معنی گلاویز شدن دو نفر تعبیر شده است. «کشتی، (ک) کستی به معنی گلاویز شدن دو تن با هم که یکدیگر را به زمین بزنند برای زورآزمایی، و آن از ورزش های قدیمی است.» (عمید، ، ۱۳۷۱: ۹۷۶)

^۱- پرتو بیضایی کاشانی، حسین. تاریخ باستانی ورزش ایران، زورخانه، (۱۳۳۷)

۱-۶-۴- چوخه (chokheh)

چوخه ، نوعی پوشاک پشمینه است بدون آستین و بسیار زیر و ضخیم که مردان و جوانان مناطق سرد سیرشمال خراسان درفصول سرد سال برتن می کنند.

"در اکثر فرهنگهای لغت کلمه "چوخه" را نوعی تن پوش پشمی معنی نموده اند . بعنوان مثال ، در فرهنگ بهدینان ، CAGE ضبط شده که به معنی پالتو پشمین بلند معنا شده است . در فرهنگ واژه نامه ای از گویش شوشتری ، چوقا به معنی عبای ضخیم زمستانی است . در فرهنگ مکی، چوقا نوعی پوشاک پشمی و بی آستین است که روستائیان به تن می کنند . در فرهنگ کردی (هزار) ، چوخ به نیم تنه نمدی اطلاق می شود . در فرهنگ لارستانی ، چقه CHOGGA عبایی که از پشم بافته شده و به روی آن بند پشمی آویزان کنند ."^۱

۱-۷- قلمرو تحقیق

در این رساله قلمرو تحقیق ، قلمرو تحقیق ، شیروان و روستاهای آن و شمال خراسان از جمله قوچان و بجنورد و اسفراین می باشد.

قلمرو اصلی تحقیق شهر شیروان است این شهر خود به چندین بخش ، دهستان و روستا تقسیم می شود که همه مردمان آنها مسلمان و شیعه مذهب هستند و از سه طایفه کرد و ترک و فارس تشکیل شده اند . همه آنها احساس شان نسبت به ورزش سنتی کشتی با چوخه غرور آمیز است .

---

^۱-شادروز ، امانی ، چوخه پوشان نامدار (انتشارات سخن گستر ۱۳۸۵).

۱-۷-۱- جامعه مورد تحقیق

جامعه مورد تحقیق در این رساله شامل جمعیت شیروان ساکن در شهر و روستاهایش می باشد این جمعیت گروه بزرگی هستند که در میادین معروف شهر و روستاهای آن بعنوان کشتی گر و تماشاچی شرکت می کنند نمونه آن روز ۱۲ فروردین در شیرکوه شیروان و روز ۱۳ فروردین در امام مرشد قوچان و روز ۱۴ فروردین در گود زین العلی خان اسفراین می باشد .

(۱-۱) : نقشه شهرستان شیروان در سال ۱۳۸۹

(برگرفته از: جغرافیای استان خراسان شمالی، ۱۳۹۰، ۳۶)

۱-۶-۷- محدودیت ها و مشکلات محقق

برای شناخت عمقی تحقیق از جامعه مورد مطالعه محقق باید در جامعه تحقیق خود ادغام شود تا بتواند با دیدی باز به عمق فرهنگ و عقیده مردم برسد، از لحاظ محقق مشکلی احساس نمی شد، چون فردی شناخته شده و اهدافش برای پاسخ دهنده روشن بود.

در این تحقیق کمبود منابع مکتوب و موثر و همچنین نقل قول های متفاوت از موضوعات یکسان به وسیله پیشکوتان.مطالعان از مشکلات و موانع به شمار می رفت که پس از بررسی های لازم تا حدود زیادی مرتفع شدند و در کار تحقیق پیشرفت قابل ملاحظه ای مشاهده گردید.

دیگر از مشکلات محقق بیسوادی پهلوانان قدیمی بود که مطالب را بصورت ساده بیان می کردند و هدف سوال استخراج نمی شد.

۱-۶-۸- پیشینه تحقیق

با بررسی هایی که بعمل آمده، معلوم شد تا کنون رساله ایی در خصوص ورزش سنتی کشتی با چوخه انجام نگرفته. اگر هم انجام گرفته کم می باشد. در رابطه با کشتی سنتی "لوچو" در مازندران دو پایان نامه نگارش شده و همچنین سه کتاب بطور مختصر در خصوص کشتی با چوخه نگارش شده که در ذیل به آنها اشاره شده، کمک گرفتیم.

۱- اولین پایان نامه مربوط به آقای محمد رضا فرج تبار است، این پایان نامه در سال ۱۳۸۹ با استاد راهنما دکتر همایون سپهرو استاد مشاور دکتر عسگری نوری در دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز با موضوع مطالعه مردم شناختی لوچو، کشتی سنتی مازندران، مورد مطالعه منطقه بیلاقی شیخ موسی انجام شده است. این پژوهش بصورت مطالعه کتابخانه ای با استفاده از اسناد و مدارک تاریخی و مشاهده میدانی به بررسی آیین ها و رسوم ورزش کشتی لوچو در منطقه بیلاقی شیخ موسی پرداخته که برای این پژوهش مفید و فایده بوده.